

**MARITIEME LOOPBANEN.
Een peiling naar de belangstelling bij de jeugd**

**5de beperkte enquête met als doelgroep de eerstejaarsstudenten Bachelor
“Nautische Wetenschappen” en “Scheepswerktuigkunde”
van de Hogere Zeevaartschool Antwerpen.
Academiejaar 2006 – 2007.**

**Met de medewerking van
Kapitein t.l.o. F. DE MEULDER
Kapitein t.l.o. R. SMET**

Voorwoord...

Dit rapport brengt verslag uit over de vijfde enquête die de Belgische Zeevaartbond verricht heeft bij de eerstejaarsstudenten “Bachelor Nautische Wetenschappen” en “Bachelor Scheepswerktuigkunde” in samenwerking met de Algemene Directie van de Hogere Zeevaartschool in Antwerpen.

Bij de aanzet vijf jaar geleden was het de bedoeling om een passend antwoord te vinden op het aanhoudend gebrek aan belangstelling bij de jeugd voor de maritieme loopbanen. Het uitvlaggen van de vloot en de mediahype rond verschillende scheepsrampen hadden de hele maritieme activiteit in een niet altijd gunstig daglicht gesteld.

Thans is het tij gekeerd en staat de Belgische maritieme cluster in het midden van de belangstelling. De jeugd heeft hierop correct ingespeeld en het aantal inschrijvingen van eerstejaarsstudenten aan de Hogere Zeevaartschool is over de tijdspanne van de vijf enquêtes maar liefst met 125% toegenomen.

Deze vijfde enquête peilt derhalve niet meer zozeer naar het gebrek aan motivatie maar poogt veeleer de redenen te achterhalen die de jongeren nu de weg naar de Hogere Zeevaartschool doet vinden.

De verschillende aandachtspunten zijn identiek in de vijf opeenvolgende enquêtes. Dit maakt het thans mogelijk om de resultaten van de vijf enquêtes onderling te vergelijken en zo tot een allereerste zij voorzichtige besluitvorming te komen. In dit rapport gaat derhalve de aandacht niet zozeer naar de resultaten van de peiling van het academiejaar 2006 – 2007 dan wel naar de eventuele trends en evoluties die zich al dan niet hebben voorgedaan binnen de tijdspanne van vijf academiejaren. Alles lijkt erop te wijzen dat de resultaten van de peilingen en de bevestigingen niet veel zijn geëvolueerd in de tijd. Er hebben zich alleszins geen merkbare verschuivingen voorgedaan.

Het profiel van de eerstejaarsstudent “Bachelor Nautische Wetenschappen” komt, bij het afsluiten van deze 5de enquête, vrij duidelijk over. Dit is echter niet zo voor de eerstejaarsstudent “Bachelor Scheepswerktuigkunde” waarvan het profiel en de motivatie nog erg vaag blijven. Een betere respons bij de volgende enquête(s) zou hierover uitsluitsel moeten geven.

De Belgische Zeevaartbond hoopt dat dit verslag de motivatie van de jeugd bij de keuze voor een maritieme opleiding meer bevattelijk maakt.

Een woord van dank aan...

Deze 5de enquête zou niet tot een goed einde zijn gebracht zonder de waardevolle medewerking van:

- Kapitein t.l.o. Patrick Blondé, Commandant – Directeur van de Hogere Zeevaartschool te Antwerpen die, van bij het begin, dit initiatief van de Belgische Zeevaartbond vzw. gesteund heeft en de nodige schikkingen heeft getroffen om deze enquête bij de 1ste jaarsstudenten vlot en efficiënt te laten verlopen.*
- Het Secretariaat van de Hogere Zeevaartschool dat voor een vlotte inzameling van de enquêteformulieren heeft gezorgd en de publicatie van dit rapport heel bereidwillig heeft verzorgd.*
- Al de studenten van het 1ste jaar “Bachelor Nautische Wetenschappen” en het 1ste jaar “Bachelor Scheepswerktuigkunde” die aan de enquête actief hebben deelgenomen.*
- De Koninklijke Belgische Redersvereniging vzw. die eens te meer het nodige beeldmateriaal heel bereidwillig ter beschikking heeft gesteld.*

*L.M.B. asbl. – B.Z.B. vzw. Algemeen Secretariaat – Olmendreef, 3 – B/4, B – 2950 Kapellen
Tel: 03.666.93.35 – Fax: 03.666.16.98 – GSM: 0474.456.949 – E-mail: lmb-bzl@skynet.be*

NB. Dit verslag kan geraadpleegd en gedownload worden van de BZB website: www.lmb-bzb.be

Figuur 1. Hogere Zeevaartschool te Antwerpen.

Lat. 51°14'26" N. Long. 04°23'57"E.

Inleiding

Het is nu reeds de vijfde maal dat gepoogd wordt door middel van een beperkte enquête een beter inzicht te verwerven van de groep eerstejaarsstudenten van de Hogere Zeevaartschool in zake afkomst, vooropleiding, motivatie, verwachtingen, enz.

Samen met de ontleding van het cijfermateriaal voor het academiejaar 2006 – 2007 wordt waar mogelijk de evolutie die zich voorgedaan heeft in de diverse rubrieken tijdens de verlopen vijf opeenvolgende jaren naderbij bekeken¹. Deze aanpak kan ongetwijfeld bijdragen

¹ 1ste enquête Academiejaar 2002 – 2003 Publicatie Oktober 2003

2de enquête Academiejaar 2003 – 2004 en 3de enquête Academiejaar 2006 – 2005 Publicatie April 2005

4de enquête Academiejaar 2005 – 2006 Publicatie Juli 2006.

5de enquête Academiejaar 2006 – 2007 Publicatie December 2007.

tot een beter inzicht van de groep en de wijze waarop deze tijdens de laatste vijf academiejaren eventueel geëvolueerd is.

Eind november 2006 werden de ingevulde enquêteformulieren overgemaakt voor verwerking. Reeds bij een eerste zeer vluchtige blik kon worden vastgesteld dat het aantal eerstejaarsstudenten toegenomen is maar dat de respons eerder aan de lage kant ligt en dit vooral voor wat de afdeling scheepswerktuigkunde betreft. Voor deze laatste afdeling zijn de bekomen cijfers niet altijd relevant, maar deze zullen wel, waar aangewezen, opgenomen worden in de tabellen.

Zoals reeds de vorige jaren vastgesteld waren ook dit jaar een aantal enquête formulieren onvolledig ingevuld. Deze worden evenwel in aanmerking genomen voor de wel beantwoorde rubrieken. De auteurs overwegen echter om, indien voor de volgende academiejaren het organiseren van deze enquête nog wenselijk is, een weg te zoeken om toch een aanvaardbare respons te bekomen.

Om de privacy waarop elk persoon recht heeft te respecteren, worden persoonlijke gegevens van de studenten zoals naam, voornaam en adres met uitzondering van de woonplaats (gemeente of stad) niet gevraagd in de enquête formulieren.

1. Studentenbevolking eerstejaarsstudenten van de Hogere Zeevaartschool.

Het aantal studenten van het eerste jaar bachelor nautische afdeling en afdeling scheepswerktuigkunde bedroeg 323 studenten op 24 november 2006. (Tabel 1)

Afdeling	Nederlandstaligen	Franstaligen	Totaal *
1 ^{ste} Bach. Naut. Wet.	130	108	238
1 ^{ste} Bach. Scheepsw.	23	62	85
Totaal	153	170	323

Bron: HZS 24.11.2006

* Gezien de opleidingen modulair gestructureerd zijn bestaat de mogelijkheid dat een student gelijktijdig is ingeschreven in het 1ste jaar bachelor én in één van de volgende jaren.

Tabel 1. Studentenbevolking eerste jaar Bachelor

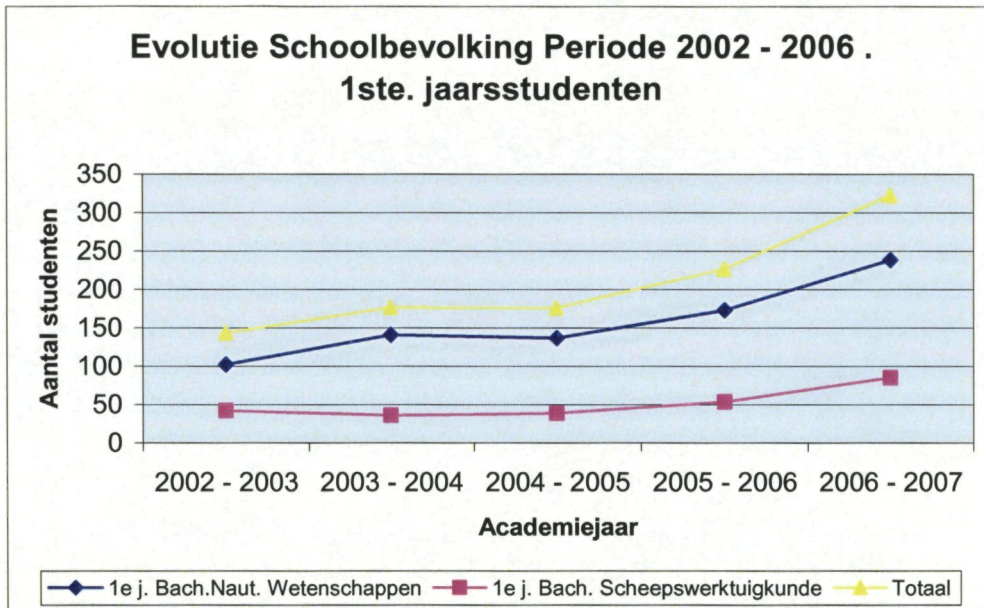
Sinds de eerste enquête (academiejaar 2002-2003) evolueerde de studentenbevolking van de eerstejaars nautische wetenschappen jaar na jaar in gunstige zin. Voor de afdeling scheepswerktuigkunde was de aangroei slechts de laatste twee jaren echt positief te noemen. (Tabel 2)

Academiejaar	1ste jaar Bachelor Nautische Wetenschappen.	1ste jaar Bachelor Scheepswerktuigkunde	Totaal
2002-2003	102	42	144
2003-2004	141	36	177
2004-2005	137	39	176
2005-2006	173	54	227
2006-2007	238	85	323*

*zie opmerking bij tabel 1

Bron HZS

Tabel 2. Evolutie ingeschreven eerstejaarsstudenten

Grafiek 1. Evolutie schoolbevolking periode 2002 - 2006

Figuur 2 . M/V MINERAL BELGIUM GRT.88.930 Gebouwd 2005 Shanghai - China
BOCIMAR Belgium NV.

2. Studentenbevolking die deelnam aan de beperkte enquête.

Aan de beperkte enquête hebben in het totaal slechts 83 studenten deelgenomen. (Tabel 3) Procentueel uitgedrukt betekent dit amper 25.70 % van de eerstejaarsstudentenbevolking!

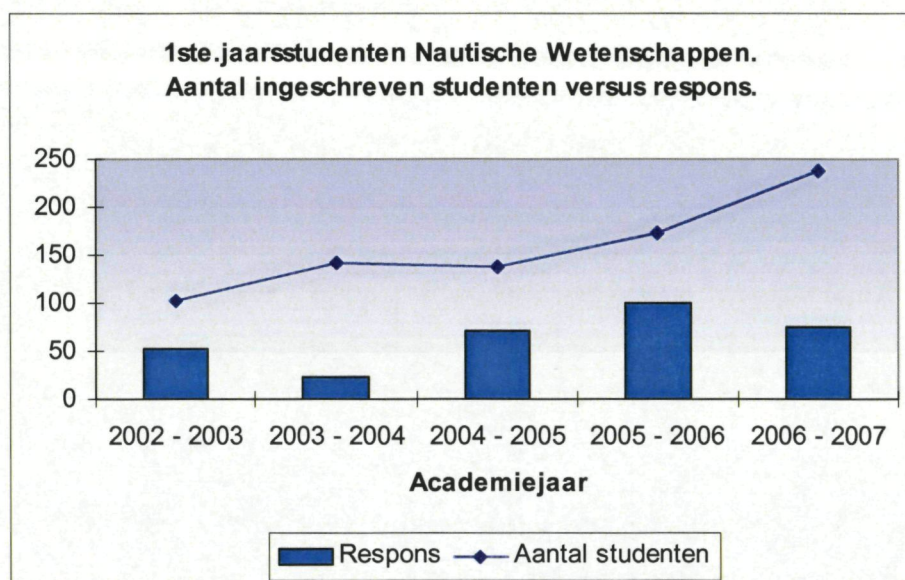
Afdeling	Mannelijke studenten	Vrouwelijke studenten	Geslacht niet vermeld	Totaal
1 st e Bachelor Nautische W. (NI)	49	10	2	61
1 st e Bachelor Nautische W. (Fr).	11	3	1	15
1 st e Bachelor Scheepswerktuigkunde(NI)	4	-	-	4
1 st e Bachelor Scheepswerktuigkunde (Fr)	3	-	-	3
Totaal	67	13	3	83

Tabel 3. Respons op de enquête

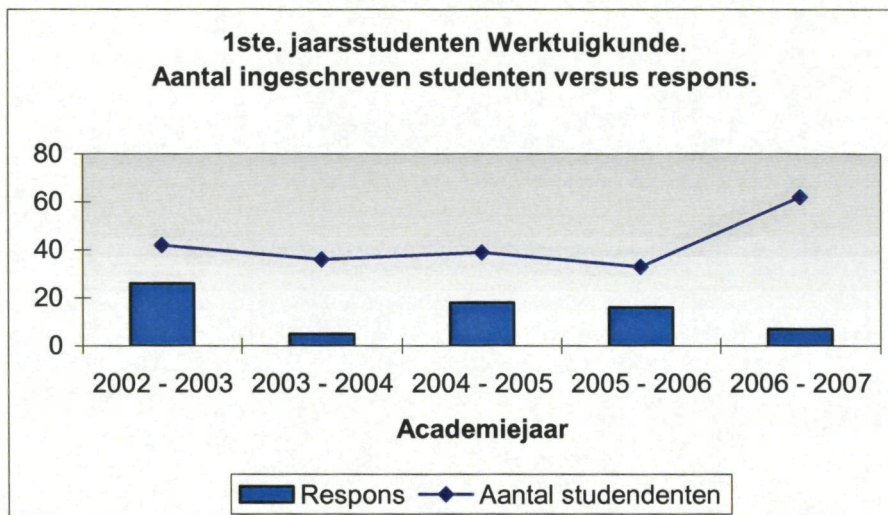
Voor de nautische afdeling bedraagt de deelname aan de beperkte enquête, uitgedrukt in procenten, 31,93 % van de eerstejaars bachelor studenten; voor de afdeling scheepswerktuigkunde is dit slechts 8,23 %. Deze laatste waarde wordt hier slechts als informatie medegedeeld maar kan verder zeker niet tot bepaalde besluiten leiden. Het is nu de tweede maal dat een te lage deelname wordt genoteerd. (Tabel 4) Wel moet dit een aansporing zijn om in de toekomst, bij het opzetten van een nieuwe enquête, een meer efficiënte peiling te organiseren zodat een redelijke respons kan worden bekomen.

Academiejaar	Respons in procenten
2002-2003	54,16 %
2003-2004	15,25 %
2004-2005	50, - %
2005-2006	50,66 %
2006-2007	25,70 %

Tabel 4. Evolutie van de respons op de opeenvolgende beperkte enquêtes.

Grafiek 2. 1ste Bachelor Nautische Wetenschappen. Vergelijking aantal inschrijvingen en respons.

Grafiek 3. 1ste Bachelor Scheepswerktuigkunde. Vergelijking aantal inschrijvingen en respons.

Uit deze grafieken is het duidelijk dat een hogere graad van respons enkel de betrouwbaarheid van de conclusies kan te goede komen.

Figuur 3. Gastanker EXCALIBUR GRT. 93.786 - Gebouwd 2002 Kyungnam - Korea
NV EXMAR Group.

3. Geslacht van de studenten.

Op een totaal van 83 studenten die deelnamen aan de beperkte enquête telt men slechts 13 vrouwelijke studenten of nagenoeg 16 % van het aantal deelnemers. Net zoals het vorige academiejaar heeft geen enkele vrouwelijke kandidaat zich aangemeld voor de afdeling scheepswerktuigkunde. (Tabel 5)

Afdeling	Nederlandstaligen	Franstaligen	Niet vermeld	Totaal
1 ^{ste} Bach. Nautische Wet.	10	3	2	15
1 ^{ste} Bach. Scheepsw.	-	-	1	1
Totaal	10	3	3	16

Tabel 5. Aantal vrouwelijke eerstejaarsstudenten die deelnamen aan de enquête.

Het aantal vrouwelijke studenten dat deelnam aan de jaarlijkse beperkte enquête is steeds zeer miniem geweest, vooral voor de afdeling scheepswerktuigkunde. Slechts enkele meisjes hadden voor deze laatste afdeling interesse. (Tabel 6)

Academiejaar	Aantal deelnemende vrouwelijke studenten
2002-2003	17
2003-2004	2
2004-2005	10
2005-2006	13
2006-2007	13

Tabel 6. Evolutie aantal vrouwelijke studenten die deelnamen aan de enquêtes

Voor de afdeling scheepswerktuigkunde namen tijdens de beschouwde periode slechts 3 kandidaten deel aan de beperkte enquête, namelijk 1 voor het academiejaar 2002-2003 en 2 voor het academiejaar 2004-2005.

4. Nationaliteit van de eerstejaarsstudenten.

Slechts 8 studenten van de deelnemende eerstejaars zijn van vreemde nationaliteit. Eén student heeft nagelaten zijn nationaliteit te vermelden. Het valt te betwijfelen of uit deze cijfers een accuraat beeld kan worden afgeleid van de werkelijke aanwezigheid van niet-Belgische studenten. (Tabel 7)

Nationaliteit	1 ^{ste} jaar Bach. Naut. Wet.(NI)	1 ^{ste} jaar Bach. Naut. Wet.(Fr)	1 ^{ste} jaar. Bach. Scheepswkt.(NI)	1 ^{ste} jaar Bach. Scheepswkt. (Fr)	Totaal
Franse	-	3	-	-	3
Luxemburgse	-	1	-	-	1
Marokkaanse	-	1	-	-	1
Nederlandse	1	-	-	-	1
Oekraïense	1	-	-	-	1
Niet vermeld	1	-	-	-	1
Totaal	3	5	-	-	8

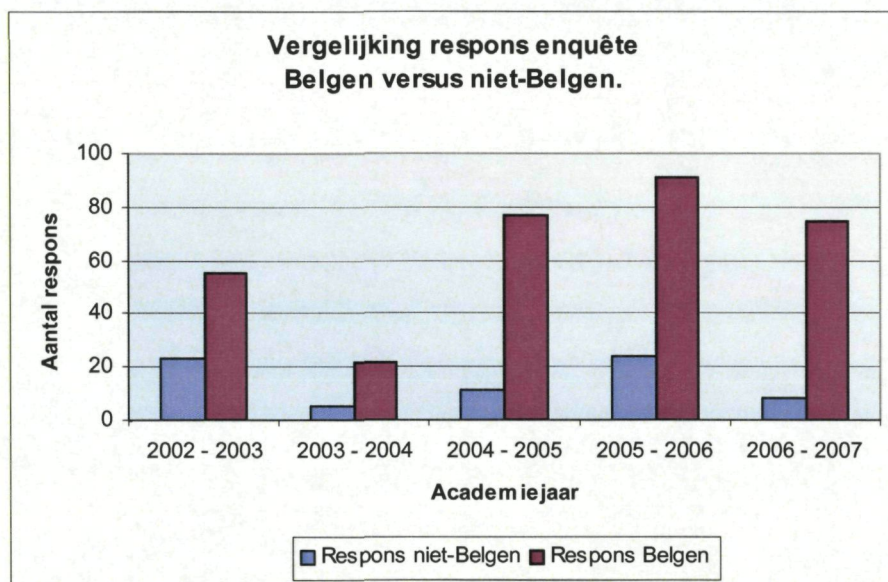
Tabel 7. Aantal eerstejaarsstudenten van vreemde nationaliteit

Het aantal studenten van vreemde nationaliteit die aan één van de vijf beperkte enquêtes hebben deelgenomen verschilt vrij veel van jaar tot jaar. (Tabel 8) Uit dit cijfermateriaal kan

men derhalve slechts concluderen dat de groep niet-Belgische eerstejaarsstudenten die aan de enquête deelnamen tussen de 10 à 30 pct. vertegenwoordigen van de totale respons.

Academiejaar	Aantal deelnemende niet Belgische studenten	Percentage
2002-2003	23/78	30%
2003-2004	5/27	18%
2004-2005	11/88	12%
2005-2006	24/115	21%
2006-2007	8/83	9%

Tabel 8. Overzicht aantal niet Belgische studenten

Grafiek 4. Vergelijkende tabel van de respons van Belgische en niet-Belgische Eerstejaarsstudenten aan de vijf opeenvolgende enquêtes.

Figuur 4. Gastanker EXCELSIOR GRT.93.719 - Gebouwd 2004 Kyungnam Korea NV EXMAR group.

5. Ouderdom van de studenten

Zoals de vorige jaren bevestigt deze tabel dat veruit de grootste groep eerstejaarsstudenten 17 à 19 jaar oud zijn bij het aanvatten van hun studies aan de H.Z.S. Deze groep vertegenwoordigt 71% van de totale respons en heeft net de cyclus van het middelbaar onderwijs voleindigd. Ook voor dit academiejaar zijn er enkele vrij oudere studenten die hun studies aanvangen: 4 dertigjarigen, en één 32-jarige en één 39 jarige. Het aantal 23-, 24- en 25-jarigen bedraagt 4 studenten. (Tabel 9)

Ouderdom	1 ^{ste} bachelor Naut. (NI)	1 ^{ste} bachelor Naut. (Fr)	1 ^{ste} bachelor Scheepswkt. (NI)	1 ^{ste} bachelor Scheepswkt. (Fr)	Totaal
17	4	-	-	-	4
18	27	3	1	2	33
19	16	5	-	1	22
20	3	2	1	-	6
21	-	1	-	-	1
22	5	-	-	-	5
23	1	-	-	-	1
24	-	1	1	-	2
25	-	1	-	-	1
-	-	-	-	-	-
30	3	-	1	-	4
-	-	-	-	-	-
32	1	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-
39	1	-	-	-	1
Niet vermeld	-	2	-	-	2
Totaal	61	15	4	3	83

Tabel 9. Ouderdom van de eerstejaarsstudenten

Voor hen die op latere leeftijd een maritieme opleiding beginnen is het dikwijls een tweede studiekeuze. Anderen nog hebben eerst een beroep uitgeoefend vooraleer zich in te schrijven op de H.Z.S. Tabel 10 geeft de gemiddelde ouderdom berekend per studie- en taalafdeling voor het academiejaar 2006 – 2007.

Afdelingen	Gemiddelde ouderdom
1 ^{ste} jaar Bachelor Nautische Wetenschappen (NI)	19,86
1 ^{ste} jaar Bachelor Nautische Wetenschappen (Fr)	19,92
1 ^{ste} jaar Bachelor Scheepswerktuigkunde* (NI)	23,00
1 ^{ste} jaar Bachelor Scheepswerktuigkunde* (Fr)	18,33

* Gezien de zeer lage respons van deze afdeling is deze waarde niet relevant.

Tabel 10. Gemiddelde ouderdom van de studenten 1ste jaar bachelor.

Dezelfde berekening voor de vijf enquêtes geeft het volgende resultaat:

Academiejaar	1 ^{ste} . Bach. Naut (NI)	1 ^{ste} . Bach. Naut. (Fr)	1 ^{ste} . Bach. Werkt. (NI)	1 ^{ste} . Bach. Werkt. (Fr)
2002 – 2003	19.05 jaar	19.60 jaar	22.80 jaar	19.91 jaar
2003 – 2004	19.57 jaar.	19.57 jaar	21.00 jaar	21.00 jaar
2004 – 2005	19.18 jaar.	21.50 jaar	19.00 jaar	20.66 jaar
2005 – 2006	19.98 jaar	20.58 jaar	22.25 jaar	23.75 jaar
2006 – 2007	19.86 jaar	19.92 jaar	23.00 jaar	18.33 jaar
Gemiddelde ouderdom	19.32 jaar.	20.23 jaar	21.61 jaar	20.73 jaar

Tabel 11. Vergelijkende tabel van de leeftijd van de studenten 1ste jaar bachelor over vijf academiejaren.

Over vijf academiejaren varieert de gemiddelde leeftijd van de 1ste jaarsstudenten in de Nederlandstalige afdeling van de Nautische Wetenschappen slechts heel lichtjes tussen 19 jaar en 19 jaar en 11 maanden. In de Franstalige afdeling zijn de studenten gemiddeld 6 à 12 maanden ouder. In de afdeling Scheepswerktuigkunde zijn de studenten gemiddeld tussen 20

jaar en 6 maanden en 21 jaar en 6 maanden bij de aanvang van hun studies. De studenten van de afdeling Scheepswerktuigkunde zijn dus ongeveer 12 à 14 maanden ouder dan hun medestudenten van de afdeling Nautische Wetenschappen.

Over een periode van vijf jaar zijn er echter geen noemenswaardige verschuivingen opgetreden in de gemiddelde ouderdom van de student op het ogenblik van zijn inschrijving aan de H.Z.S.

6. Woonplaats / Tijdelijke verblijfplaats van de eerstejaarsstudenten.

De geografische spreiding van de woonplaats van de studenten wordt gegeven per provincie. (Tabel 12) Vlaams Brabant en Waals Brabant worden als één provincie beschouwd.

De meerderheid van de eerstejaarsstudenten zijn afkomstig van de Vlaamse provincies, met als koplopers de provincies Antwerpen en West-Vlaanderen. De aanwezigheid van de grote Belgische zeehavens Antwerpen, Gent en Zeebrugge zal hieraan misschien niet vreemd zijn.

Provincie	1 ^{ste} . Bach. Naut. (NL)	1 ^{ste} . Bach. Naut. (Fr)	1 ^{ste} . Bach. Werkt. (NL)	1 ^{ste} . Bach. Werkt. (Fr)	Totaal
Antwerpen	29	-	1	-	30
Brabant (1)	-	3	-	1	4
Henegouwen	-	1	-	-	1
Limburg	5	-	1	-	6
Luik	1	2			3
Luxemburg	1	-	-	-	1
Namen	-	2	-	1	3
O-Vlaanderen	7	-	-	-	7
W-Vlaanderen	11	-	1	-	12
Andere (2)	1	5	-	-	6
Niet vermeld	6	2	1	1	10
Totaal	61	15	4	3	83

(1) Vlaams en Waals Brabant worden als één provincie beschouwd

(2) Het betreft buitenlandse woonplaatsen

Tabel 12. Geografische spreiding van de woonplaatsen van de studenten

Bijna de helft van de studenten (35) geven een tijdelijk adres op, terwijl enkelen (10) niets vermelden noch de wettelijke noch de tijdelijke woonplaats. De tijdelijke verblijfplaats is gelegen in Antwerpen stad of in één van de aangrenzende deelgemeenten.

Voor de vier enquêtes waarvoor gegevens beschikbaar zijn, geeft de geografische spreiding per provincie van de woonplaats van de studenten (afdelingen Nautische Wetenschappen en Werktuigkunde), die aan de enquête deelgenomen hebben, de volgende tabel:

Provincie	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	Totaal
Antwerpen	31/78	(3)	34/88	50/115	30/83	145/364
Brabant (1)	7/78		9/88	13/115	4/83	33/364
Henegouwen	5/78		-		1/83	6/364
Limburg	4/78		11/88	6/115	6/83	27/364
Luik	1/78		1/88	2/115	3/83	7/364
Luxemburg	2/78		-		1/83	3/364
Namen	1/78		6/88	1/115	3/83	11/364
O-Vlaanderen	11/78		7/88	11/115	7/83	36/364
W-Vlaanderen	4/78		5/88	11/115	12/83	32/364
Andere (2)	7/78		5/88	11/115	6/83	29/364
Niet vermeld	5/78		10/88	10/115	10/83	25/364
Totaal	78/78		88/88	115/115	83/83	364/364

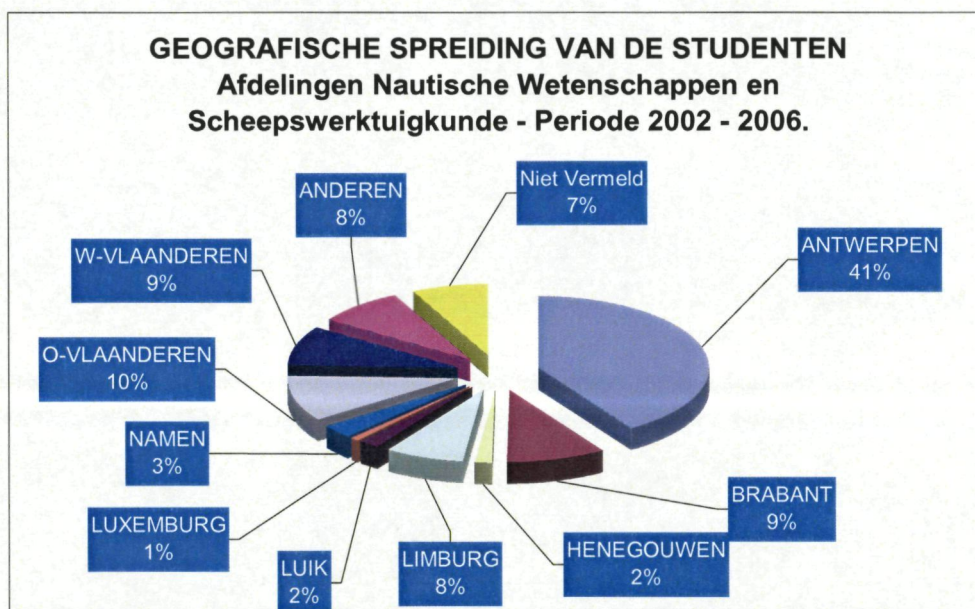
(1) Vlaams en Waals Brabant worden als één provincie beschouwd.

(2) Het betreft hoofdzakelijk buitenlandse woonplaat

(3) Voor de enquête 2003 – 2004 zijn geen bruikbare gegevens beschikbaar.

Tabel 13. Geografische spreiding van de woonplaatsen van de studenten.
Bundeling van de gegevens van 4 enquêtes. (2002 –2003 tot 2006-2007)

In percentage uitgedrukt geeft de herkomst van de respondenten over dezelfde periode de volgende tabel:

Grafiek 5. Percentage van de geografische spreiding per provincie van de woonplaatsen van de studenten.
Bundeling van de gegevens van 4 enquêtes. (2002 –2003 tot 2006-2007)

Al zijn deze percentages enkel gebaseerd op de studenten die aan de enquêtes deelgenomen hebben, toch blijkt duidelijk uit deze cijfers dat de grootste groep jongeren die zich geroepen voelen voor een maritieme loopbaan, hoofdzakelijk afkomstig zijn uit de provincie Antwerpen en daarna uit Oost en West Vlaanderen en Brabant. In de Waalse provincies voelen de jongeren zich merklijk minder aangetrokken tot een maritieme carrière.

Figuur 5. Bulkcarriers M/V LOWLAND BRILLIANCE en M/V MINERAL POTERNE
Ertsschepen van Cobelfret Bulk Carriers NV. en Bocimar International NV.

7. Uitgeoefende beroepen van de ouders

Uit de enquête blijkt dat de ouders van nagenoeg 2/3 van de studenten “tweeverdieners” zijn. De uitgeoefende beroepen van vader of moeder zijn zeer divers. Men mag geredelijk aannemen dat de ouders minimaal middelbaar onderwijs genoten hebben.

De groep onderwijzend personeel is de meest vermelde gaande van het kleuteronderwijs over het lager, middelbaar en hoger onderwijs. De medische beroepen (arts, tandarts, verpleger/verpleegster, kraamvrouw), bedienden, kaderleden, technisch gerichte beroepen (ingenieur, tekenaar, bouwaannemer,...), zelfstandige (zonder de aard aan te duiden) worden meerdere malen vernoemd. Ook beroepen in de scheepvaartwereld zijn opgegeven geweest: 1ste stuurman, marineofficier, loods, sleepbootkapitein, baggerschipkapitein, schipper loodswezen en binnenschipper. Eenmaal werd diplomaat en “vlasboer” opgegeven alsook, een zeer merkwaardig beroep “student”!

Over de vijf enquêtes werden geen noemenswaardige verschuivingen genoteerd in het opgegeven beroepen van de ouders. De groep ouders die een nautisch of maritiem beroep uitoefenen is vrij constant en is op de een of andere manier bepalend geweest voor de keuze van dochter of zoon.

8. Reeds gevolgd onderwijs.

Het zeer grote aanbod van studierichtingen in het Belgische middelbaar onderwijs en de mogelijkheid om van studierichting te veranderen in de loop van de zes jaar, daarvan vinden we de neerslag terug in de resultaten van de enquête (latijn-wiskunde, latijn-wetenschappen, latijn-moderne talen, wiskunde-wetenschappen, wetenschappen-moderne talen, electro-mechanica, wiskunde-sport, enz.). Toch kan men vaststellen, en dat was ook het geval in de vorige enquêtes, dat de studierichting wiskunde of wetenschappen, gecombineerd met een andere richting, de meest voorkomende zijn. Twee studenten hebben reeds met succes de secundaire cyclus “kleine handelsvaart” gevolgd.

Enkele studenten volgden reeds, al dan niet met succes, hoger onderwijs zoals normaalschool, opleiding hotelmanagement, toegepaste informatica, ergotherapie (met succes), natuurwetenschappen, rechten, biowetenschappen, geneeskunde, handelsingenieur, wiskunde, MBA, graduaat autotechniek (geslaagd).

9. Studenten die lid zijn/waren van een jeugdbeweging.

Nagenoeg de helft van de studenten eerstejaars zijn of waren lid van een jeugdbeweging. (Tabel 14) Als jeugdverenigingen werden opgegeven scouts (waaronder enkele zeescouts), Chiro/patronage, KSA en andere (jeugdclub, sportclub, enz.).

Afdeling	Ja	Neen	Onbeantwoord	Totaal
1 ^{ste} bachelor Naut. Wet. (NI)	35	26	-	61
1ste bachelor Naut. Wet. (Fr)	5	9	1	15
1 ^{ste} bachelor Scheepsw.(NI)	3	1	-	4
1ste bachelor Scheepsw. (Fr)	-	3	-	3
Totaal	43	39	1	83

Tabel 14. Lid van een jeugdbeweging

Meer dan de helft van de studenten (65 %) die lid zijn of waren van een jeugdbeweging hebben/hadden een verantwoordelijke functie. (Tabel 15)

Afdeling	Lid van een jeugdbeweging	Verantwoordelijke functie
1 ^{ste} bachelor Naut. Wet. (NI)	35	21
1ste bachelor Naut. Wet. (Fr)	5	4
1 ^{ste} bachelor Scheepsw. (NI)	3	3
1ste bachelor Scheepsw. (Fr)	-	-
Totaal	43	28

Tabel 15. Aantal jongeren met een verantwoordelijke functie in de jeugdbeweging

Het feit een verantwoordelijke functie opgenomen te hebben duidt ongetwijfeld op aanleg voor leiderschap en verantwoordelijkheidszin, elementen die voor het maritiem beroep zeker pluspunten zijn.

Het cijfermateriaal van de 4 enquêtes waarover gegevens beschikbaar zijn toont aan dat ongeveer de helft van de studenten die aan de enquêtes hebben deelgenomen lid zijn geweest van een jeugdbeweging zoals blijkt uit de volgende tabel:

Academiejaar	Studenten lid van een jeugdbeweging / aantal respondenten	Percentage
2002 – 2003	30/78	38%
2004 – 2005	50/88	57%
2005 – 2006	46/115	40%
2006 – 2007	43/81	52%

Tabel 16. Vergelijkende tabel van de studenten die lid van een jeugdbeweging zijn geweest.

Genomen over de vier enquêtes mag men derhalve stellen dat tussen 40 à 50 pct. van de studenten die aan een maritieme opleiding beginnen lid geweest zijn van een jeugdbeweging. Van deze groep hebben tussen de 30 à 50% een leidinggevende functie waargenomen in de jeugdbeweging.

Figuur 6. Containerschip SAFMARINE KURAMO GRT. 24.488 - Gebouwd 2004 Stralsund Duitsland SAFMARINE CONTAINER LINES NV.

10. Werkervaring voor de aanvang van de maritieme studies.

Nagenoeg 76 % van de deelnemende studenten aan de enquête hadden reeds werkervaring opgedaan vooraleer hun maritieme opleiding aan te vatten. (Tabel 17) De duurtijd van de werkperiodes gaat van weekendwerk, vakantiewerk tot zelfs voltijdse banen. Meestal betreft het vakantiewerk uitgevoerd tijdens de laatste schooljaren (enkele weken tijdens de vakantie van de laatste jaren middelbaar onderwijs). De studenten waren onder andere tewerkgesteld als arbeider, verkoper, klerk, hulp in de horeca, redder, boerenknecht, rozenkweker, enz. Enkele jongeren liepen stage o.a. bij de firma URS alsook aan boord van enkele grotere zeilschepen (Sedov, Christian Radich, Staatsraad Lemhkuhl).

Enkele studenten waren voltijds ingeschakeld in een arbeidscircuit. Het betreft reeds oudere studenten (25 jaar of ouder) die na hun middelbare opleiding hogere studies hadden aangevat (al dan niet met succes) of onmiddellijk tewerkgesteld waren.

Afdeling	Ja	Neen	Niet vermeld	Totaal
1 ^{ste} bach.Naut. Wet. (NI)	49	12	-	61
1ste bach.Naut. Wet.(Fr)	10	4	1	15
1 ^{ste} bach.Scheepsw.(NI)	2	2	-	4
1ste bach.Scheepsw.(Fr)	2	1	-	3
Totaal	63	19	1	83

Tabel 17. Voorafgaandelijke werkervaring Academiejaar 2006 – 2007

Genomen over de tijdspanne van de vorige enquêtes is het duidelijk dat tussen de 40 à 50% van de studenten die aan de enquêtes hebben deelgenomen enige werkervaring hebben opgedaan vooraleer aan hun maritieme opleiding te beginnen. (Tabel 18) De sectoren waarin werkervaring werd opgedaan is heel erg uiteenlopend zonder enige duidelijke trend. Hetzelfde geldt voor de duurtijd van de werkervaring. Voor een kleine minderheid was de werkervaring een gelegenheid om in voeling te komen met een maritieme werkomgeving.

Academiejaar	Studenten met werkervaring voor de aanvang v/d maritieme opleiding	Percentage
2002 – 2003	30/78	38%
2004 – 2005	50/88	57%
2005 – 2006	46/115	40%
2006 – 2007	43/81	52%

Tabel 18. Vergelijking van de voorafgaande werkervaring over de tijdspanne van 4 de enquêtes.

11. Sinds wanneer had de student het idee om zeeofficier te worden?

De meerderheid van de studenten, namelijk 62 op de 83 (nagenoeg 75 %) hebben hun keuze gemaakt tijdens de laatste jaren van het middelbaar onderwijs. (Tabel 19) Uit de ingezonden formulieren blijkt dat voor sommigen de keuze vrij laat werd gemaakt, namelijk op het einde van het laatste jaar secundair onderwijs.

Afdeling	Jeugd-jaren	Tijdens LSO	Tijdens HSO	Onbepaald	Onbeantwoord	Totaal
1 ^{ste} bachelor Naut. (NI)	4	9	46	1	1	61
1ste bachelor Naut. (Fr)	-	4	10	-	1	15
1 ^{ste} bach. Scheepsw. (NI)	1	-	3	-	-	4
1ste bach. Scheepsw. (Fr)	-	-	3	-	-	3
Totaal	5	13	62	1	2	83

Tabel 19. Tijdstip/periode van de beroepskeuze

Dat de keuze voor een maritieme loopbaan genomen wordt tijdens de laatste jaren van het HSO is vrij normaal en wordt bevestigd door de cijfers uit de vorige enquêtes:

Academiejaar	Keuze gemaakt tijdens het HSO*	Percentage
2002 – 2003	48/78	62%
2004 – 2005	55/88	62%
2005 – 2006	83/115	72%
2006 – 2007	62/83	74%

* De groep HSO omvat ook studenten die reeds hoger onderwijs hebben gevolgd of na het HSO gewerkt hebben zonder verder te studeren.

Tabel 20. Vergelijking tijdstip van de beroepskeuze over de tijdspanne van de 4 enquêtes.

De noodzaak van een aangepaste voorlichtingscampagne toegespitst op de leerlingen van het HSO wordt door deze cijfers nogmaals bevestigd. Dat bijna 30% van de studenten hun keuze reeds op een vroegere leeftijd gemaakt hebben is ook relevant.

12.1 Contact met maritieme middens vóór de aanvang van de opleiding.

Nagenoeg 61 % van de deelnemende studenten hadden reeds enig contact gehad met het maritieme milieu. (Tabel 21) Zoals reeds vermeld hebben enkele studenten via hun nautische studies contact gehad met het maritieme midden (zie rubriek 8), andere zijn ingescheept geweest om stage te lopen aan boord van grotere zeilschepen of hebben gewerkt in de baggervaart/sleepvaart of op privé jachten.

De meest vermelde contacten zijn ouders, familieleden, vrienden en kennissen, kapiteins en officieren van de koopvaardij of de Marine en loodsen. Enkele gelukkigen hebben tijdens een vakantie een zeereis meegemaakt. Als contact wordt door sommigen een jeugdvereniging vermeld zoals marinecadetten, zeescouts en zeilclubs.

Afdeling	Ja	Neen	Totaal
1 ^{ste} bachelor Naut. (NI)	35	26	61
1ste bachelor Naut. (Fr)	11	4	15
1 ^{ste} bachelor Scheepsw. (NI)	3	1	4
1ste bachelor Scheepsw. (Fr)	2	1	3
Totaal	51	32	83

Tabel 21. Contact met maritieme middens voor de aanvang van de opleiding.

Het cijfermateriaal van de 4 enquêtes voor dit specifiek punt geeft het volgende beeld:

Academiejaar	Contact met maritieme middens vóór de opleiding	Percentage
2002 – 2003	53/78	68%
2004 – 2005	57/88	64%
2005 – 2006	72/115	63%
2006 – 2007	51/83	62%

Tabel 22. Vergelijking van de studenten die reeds contact hadden met maritieme middens vóór hun opleiding over de tijdspanne van de 4 enquêtes.

Dat ruim 60% van de studenten, die aan een van de 4 enquêtes hebben deelgenomen, bevestigen reeds in voeling te zijn gekomen met maritieme middens vóór de opleiding is een duidelijke aanwijzing dat

- de keuze voor een maritieme loopbaan mede bepaald worden door contacten met het maritiem milieu;
- naast doelgerichte en gestuurde promotiecampagnes ondernomen door de H.Z.S. en de K.B.R.V. binnen het HSO, ook andere factoren en ervaringen in niet geringe mate de keuze van de studenten kunnen bepalen.

12.2 Studenten die zeelieden of oud-zeelieden in de familie hebben/hadden

Nagenoeg 39 % van de eerstejaarsstudenten hebben/hadden zeelieden of oud-zeelieden in de familie. (Tabel 23) Die familieband zal ongetwijfeld de beroepskeuze beïnvloed hebben.

Men mag aannemen dat zij via deze verwanten toch ook enige informatie verkregen hebben nopens de opleiding en de zeemansloopbaan.

Afdeling	Ja	Neen	Niet vermeld	Totaal
1 ^{ste} bachelor Naut. (NI)	22	39	-	61
1ste bachelor Naut. (Fr)	9	5	1	15
1 ^{ste} bachelor Scheepsw.(NI)	1	3	-	4
1ste bachelor Scheepsw. (Fr)	-	3	-	3
Totaal	32	50	-	83

Tabel 23. Aantal studenten die zeelieden/oud-zeelieden in de familie hadden/hebben

De verwantschap met hoger vermelde zeelieden/oud-zeelieden is van diverse aard: overgrootvader, grootvader, vader, stiefvader, moeder, zuster en oom. Deze familieleden zijn of waren tewerkgesteld bij de Marine, de koopvaardij, de zeevisserij of het loodswezen. De functies die door voormelde familieleden werden bekleed zijn zeer divers: bootman, stuurman, 1ste stuurman, radio officier, schipper (visserij), schipper (binnenvaart), rivierloods, kapitein.

Eén geval verdient hier apart te worden vermeld. Als verwanten die zeeman zijn of waren citeert de student: grootvader (kapitein), oom (1ste scheepswerktuigkundige), vader (kapitein), moeder (radio-officier) en de zus studeert aan de Hogere Zeevaartschool.

Het belang van de aanwezigheid van zeelieden of oud-zeelieden werd eveneens aangetoond in de vorige enquêtes:

Academiejaar	Aanwezigheid van zeelieden of oud-zeelieden in de familiekring	Percentage
2002 – 2003	35/78	45%
2004 – 2005	38/88	43%
2005 – 2006	46/115	40%
2006 – 2007	32/83	39%

Tabel 24. Vergelijkende tabel van de aanwezigheid van zeelieden in de familiekring van studenten die voor een maritieme loopbaan hebben gekozen over de tijdspan van de 4 enquêtes.

Dat ongeveer 40% van de studenten die opteren voor een maritieme opleiding in hun familiekring een zeeman of een oud-zeeman tellen is erg relevant. Zeelieden vervullen, zonder het misschien zelf te beseffen, een taak van rolmodel voor hun naaste omgeving. Deze stelling is misschien meer uitgesproken bij de studenten die voor de nautische afdeling hebben gekozen. De uitstraling van hogere functies in het maritiem beroep op zee en aan de wal ontgaat hen niet. Zeelieden die in het beroep staan of hebben gestaan vormen heel zeker een van de beste propaganda kanalen om jongeren tot een maritieme loopbaan aan te trekken zoals blijkt uit de cijfers van tabel 24.

Figuur 7. Gastanker EXCELSIOR in droogdok.
NV. EXMAR Group.

13. Informatie nopens de maritieme opleiding voor de aanvang van de studies

Iets meer dan 90 % van de deelnemende studenten melden dat zij voldoende inlichtingen verkregen hadden over de maritieme opleiding vooraleer deze studies aan te vatten. (Tabel 25)

De voornaamste inlichtingsbron is ongetwijfeld de Hogere Zeevaartschool zelf geweest die door brochures, affiches, opendeurdagen, aanwezigheid op studentenbeurzen en via de website² deze bijzondere tak van het hoger onderwijs kenbaar maakt en promoot. Andere organisaties zoals het Koninklijk Belgisch Zeemanscollege en de Belgische Zeevaartbond doen in dit verband ook het nodige.

Afdeling	Voldoende	Onvoldoende	Niet vermeld	Totaal
1 ^{ste} bachelor Naut. (NI)	55	4	2	61
1 ^{ste} bachelor Naut.(Fr)	14	1	-	15
1 ^{ste} bachelor Scheepsw.(NI)	4	-	-	4
1 ^{ste} bachelor Scheepsw.(Fr)	2	1	-	3
Totaal	75	6	2	83

Tabel 25. Voorafgaandelijke informatie nopens de opleiding.

Over de tijdspanne van de 4 enquêtes bekomt men de volgende cijfers:

Academiejaar	Studenten die menen voldoende informatie over de opleiding ontvangen te hebben	Percentage
2002 – 2003	66/78	85%
2004 – 2005	71/88	81%
2005 – 2006	103/115	90%
2006 – 2007	75/83	90%

Tabel 26. Vergelijkende tabel van de studenten die aangeven op een voldoende wijze te zijn geïnformeerd over de opleiding.

De cijfers van tabel 26 vertalen ongetwijfeld een hoge graad van voldoening over de doorstroming en de duidelijkheid van de informatie met betrekking tot de opleiding en het

² www.hzs.be en www.areyouwaterproof.be

curriculum van de H.Z.S.. Men mag derhalve stellen dat de communicatie inzake het verloop van de opleiding op punt staat.

14. Informatie over de maritieme loopbaan voor de aanvang van de opleiding

Nagenoeg 73 % van de studenten melden dat zij voldoende inlichtingen verkregen hadden in verband met de maritieme loopbaan. (Tabel 27) Dit percentage ligt gevoelig lager dan de graad van voldoening die de studenten hebben in verband met de opleiding. Ook in de vorige enquêtes was dit het geval.

Afdeling	Voldoende	Onvoldoende	Niet vermeld	Totaal
1 ^{ste} bachelor Naut.(NI)	47	12	2	61
1ste bachelor Naut.(Fr)	10	4	1	15
1 ^{ste} bachelor Scheepsw.(NI)	2	1	1	4
1ste bachelor Scheepsw.(Fr)	2	1	-	3
Totaal	61	18	4	83

Tabel 27. Voorafgaandelijke informatie nopens de loopbaan.

Academiejaar	Studenten die menen voldoende informatie over de maritieme loopbaan ontvangen te hebben	Percentage
2002 – 2003	54/78	69%
2004 – 2005	61/88	69%
2005 – 2006	76/115	66%
2006 – 2007	61/83	73%

Tabel 28. Vergelijkende tabel van het percentage studenten die aanduiden voldoende te zijn geïnformeerd over het verloop van de maritieme loopbaan.

De cijfers van tabel 28 wijzen op een zekere constante over de tijdspanne van de 4 enquêtes. Al blijven de resultaten tussen 15 en 20 procentpunten lager, toch sluiten deze vrij goed aan bij de percentages van de studenten die menen dat zij goed geïnformeerd werden aangaande de opleiding. Correcte informatie over het vermoedelijk verloop van een maritieme carrière is sowieso veel moeilijker uit te stippelen dan het verloop van de maritieme opleiding. Wel kan men betreuren dat ongeveer 30% van de studenten een studierichting hebben gekozen zonder voldoende inzicht te hebben op de loopbaan op zee of aan de wal die hen te wachten staat. Het zou misschien de moeite lonen om te achterhalen wat juist dient gedaan te worden om de visie op de maritieme loopbaan meer inhoud te geven.

De rubrieken 16.1 en 16.2 kunnen enig idee geven van wat de studenten als “voldoende” beschouwen.

15. Waarom voor een maritieme loopbaan werd gekozen.

De benadering van deze vraag is eerder emotioneel dan rationeel. Concrete antwoorden blijven veelal uit. Men kan vaststellen dat de keuze voor een maritieme loopbaan wordt bepaald door de combinatie van een aantal elementen. Sommigen beantwoorden de vraag in het geheel niet of zeer vaag (de zee interesseert mij, ik vaar graag, ik wil afwisselend werk,..). Veel opgegeven motieven zijn: werkzekerheid en goede toekomstmogelijkheden, reizen en avontuur, interessant studiecursus. Enkele andere maar wel minder opgegeven

factoren zijn toch het vermelden waard: Mogelijkheid tot leiding geven, goed salaris, mogelijkheden om over te schakelen naar een betrekking aan de wal.

De vraag waarom precies gekozen werd voor de nautische afdeling of voor de afdeling scheepswerktuigkunde wordt slechts uitzonderlijk beantwoord. Enkele voorbeelden: de dekafdeling garandeert een “veelzijdige” job, de student wil kapitein worden. Men verkiest de afdeling scheepswerktuigkunde omdat ze vooral interesse hebben voor techniek.

Daar waar in de vorige enquêtes de werkzekerheid en een goed salaris niet als keuzefactoren werden vernoemd, treden deze factoren nu wel op de voorgrond. Men kan enkel vermoeden dat de opeenvolgende reclamecampagnes niet zonder gevolgen gebleven zijn.

Voor de richting scheepswerktuigkunde is, na vier enquêtes, de respons steeds te klein of te fragmentarisch om zich een duidelijk beeld te vormen waarom studenten precies de richting scheepswerktuigkunde hebben gekozen.

16.1 Taakomschrijving van een officier (dek/scheepswerktuigkunde)

Aan de hand van de opgegeven taakomschrijvingen van een officier kan men eens te meer vaststellen dat de overgrote meerderheid van de eerstejaarsstudenten absoluut geen of toch maar een zeer beperkte kennis bezit van de taken waarmee een officier wordt belast.

De gegeven taak omschrijving is meestal zeer vaag, te algemeen en zeker onvolledig. De enkele studenten van de afdeling scheepswerktuigkunde zijn wel iets preciezer en geven toch de essentie van de taak van een scheepswerktuigkundige weer: machines bedienen en onderhouden, pannes verhelpen.

16.2 Loopbaan beschrijving van een officier (dek/scheepswerktuigkunde)

Meer dan de helft van de studenten beperken zich tot het geven van een opsomming van de opeenvolgende graden die normaal doorlopen zullen worden. In de vorige enquêtes was dat ook reeds het geval.

Verskillende studenten beantwoorden de vraag of zij de loopbaan beknopt kunnen beschrijven met een “neen” of laten de vraag volledig onbeantwoord.

Enkele merkwaardige antwoorden werden gegeven: “varen en dan aan de wal”, “veel op zee zitten”, “men begint als matroos”, enz.

Over de tijdspanne van de 4 enquêtes zijn de bevindingen onder paragrafen 16.1 en 16.2 vrijwel onveranderd gebleven. De studenten vatten moeilijk wat hen na de maritieme opleiding te wachten staat. Men kan zich echter de vraag stellen of de studenten hebben nagelaten zich grondig te informeren dan wel of de informatie effectief beschikbaar en toegankelijk is voor de studenten.

Figuur 8. Maart 2007 URS -Antwerpen verzorgt een sleep van Saint-Nazaire naar Helsinki.

17. Studenten die al/niet de hoogste functie wensen te bereiken

Voor de meeste deelnemende eerstejaarsstudenten (94 %) is het bereiken van de hoogste functie (gezagvoerder of hoofdscheepswerktuigkundige) het uiteindelijke doel. Slechts een zeer klein aantal heeft ofwel “neen” geantwoord ofwel “onbeslist” (Tabel 29).

Afdeling	Ja	Neen	Onbeslist	Totaal
1 ^{ste} bachelor Naut. (NI)	58	1	2	61
1 ^{ste} bachelor Naut. (Fr)	13	2	-	15
1 ^{ste} bachelor Scheepsw. (NI)	4	-	-	4
1 ^{ste} bachelor Scheepsw. (Fr)	3	-	-	3
Totaal	78	3	2	83

Tabel 29. Bereiken van de hoogste functie in het maritieme beroep

Zoals blijkt uit de volgende tabel 30, is het percentage van 1ste jaarsstudenten die de hoogste functie ambiëren vrij constant over de vier enquêtes.

Academiejaar	Studenten die de hoogste functie ambiëren	Percentage
2002 – 2003	68/78	87%
2004 – 2005	73/88	83%
2005 – 2006	104/115	90%
2006 – 2007	78/83	94%

Tabel 30. Vergelijkende tabel van de studenten die aangeven de hoogste functie te willen ambiëren

18. Studenten die menen het beroep te blijven uitoefenen voor een volledige loopbaan

Iets meer dan de helft (51 %) van de deelnemende studenten beogen het zeemansberoep te blijven uitoefenen tot zij de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt. (Tabel 31) Slechts drie studenten hadden dienaangaande nog geen enkel idee.

Afdeling	Ja	Neen	Onbeslist	Totaal
1 ^{ste} bachelor Naut.(NI)	25	34	2	61
1ste bachelor Naut.(Fr)	12	3	-	15
1 ^{ste} bachelor Scheepsw.(NI)	2	1	1	4
1ste bachelor Scheepsw.(Fr)	3	-	-	3
Totaal	42	38	3	83

Tabel 31. Studenten die menen het beroep te blijven uitoefenen voor een volledige loopbaan

Van de 78 studenten die wensen de hoogste functie in het maritieme beroep te bereiken zijn er slechts 42 die menen het beroep te blijven uitoefenen voor een volledige loopbaan. Dit betekent wel dat een groot aantal hoopt de hoogste functie te bereiken na een vrij korte tijd gevaren te hebben.

Zij die opteren voor een onvolledige loopbaan op zee geven nogal uiteenlopende antwoorden voor het aantal jaren dat zij denken te blijven varen. Dit kan gaan van 5 jaar tot 20 jaar. Sommigen vermelden dat zij denken te blijven varen tot een bepaalde ouderdom bereikt werd, zoals bijvoorbeeld tot 30 à 35 jaar, of tot 50 jaar werd bereikt. Een enkeling vermeldt eenvoudig "zolang mogelijk".

Familiale redenen worden door de grote meerderheid van de studenten opgegeven als reden om het varend beroep te verlaten: gezin, kinderen.

De studenten die menen het zeevarend beroep vroegtijdig te verlaten hopen een betrekking te kunnen vinden in de maritieme sector: havenkapitein, loods, rederij medewerker, enz.. Soms verwoorden ze het nogal algemeen zoals "iets maritiems" of "iets in de haven". Eén student hoopt aan de slag te kunnen in het onderwijs terwijl een andere het plan opgevat heeft om als zelfstandige een zaak te beginnen.

Academiejaar	Studenten die menen te zullen opteren voor een volledige zeemansloopbaan	Percentage
2002 – 2003	32/78	41%
2004 – 2005	45/88	51%
2005 – 2006	63/115	55%
2006 – 2007	42/83	51%

Tabel 32. Vergelijkende tabel over de tijdspanne van de 4 enquêtes van het percentage studenten die menen te zullen opteren voor een volledige zeemansloopbaan.

De resultaten van de 4 enquêtes zijn op deze vraag merkwaardig gelijklopend. Deze cijfers maken nog eens duidelijk dat ondanks het jeugdig enthousiasme van de studenten, de periode op zee doorgebracht slechts een aanloopfase is om een verdere carrière uit te bouwen al dan niet in het maritiem milieu.

**Figuur 9. Olietanker TI EUROPE bij zonsondergang. GRT 234.008 - Gebouwd Koje - Zuid-Korea
NV EURONAV.**

19. Algemene besluiten.

Bij de eerste enquête was de kernvraag: “Waarom is er weinig belangstelling vanwege de jeugd voor de maritieme beroepen?”. Vijf jaar en vijf enquêtes later heeft deze vraag vrijwel alle grond verloren. Tussen het academiejaar 2002-2006 en het academiejaar 2006-2007 zijn het aantal inschrijvingen van de eerstejaarsstudenten in de afdelingen “Nautische Wetenschappen” en “Scheepswerktuigkunde” immers met 125% gestegen en de groei gaat nog steeds in stijgende lijn. In 2002 genoot de Belgische maritieme cluster niet het hoog aanzien die het nu geniet. Integendeel na vijf enquêtes is misschien een begin van antwoord gevonden op de vraag: “Waarom hebben de huidige eerstejaarsstudenten de maritieme studies aangevangen?”.

Het cijfermateriaal van de vijf enquêtes geeft bepaalde indices die het mogelijk maakt om, met de nodige voorzichtigheid, een algemeen profiel te schetsen van de eerstejaarsstudent aan de HZS in Antwerpen. Op zich brengt deze vijfde enquête – academiejaar 2006 – 2007 - geen nieuwe indicatoren aan het licht. De enquête is wel merkwaardig in zoverre zij de indices van de vorige vier enquêtes versterkt en sterk bevestigt.

Bij het afsluiten van deze vijfde enquête is daarom gepoogd de resultaten van de vijf enquêtes te bundelen en vervolgens algemene besluiten te trekken die nuttig kunnen zijn voor de Algemene Directie van de H.Z.S., de Belgische reders en de officiële instellingen die in België het maritiem beleid mee helpen sturen.

1) De respons is niet gelijkmatig geweest over de tijdspanne van de 5 enquêtes.

Voor twee enquêtes – de tweede en deze vijfde- bleef de respons met 15% en 25% van het aantal ingeschreven eerstejaarsstudenten wel beneden de algemeen geldende normen voor dit type van enquête. De drie andere enquêtes met een respons van 50% en meer beantwoordden volledig aan de normen qua relevantie en betrouwbaarheid. Het beschikbare cijfermateriaal van de tweede en vijfde enquête loopt echter parallel met de cijfergegevens van de andere drie enquêtes en wijzen geenszins in een andere richting die een wijziging van de algemene besluitvorming zou gebieden. Extrapolatie is, mits de nodige omzichtigheid, verantwoord.

2) De respons van de eerstejaarsstudenten “ Bachelor Scheepswerktuigkunde” kan beter.

Zoals uit grafiek 3 van deze enquête blijkt is de respons van de eerstejaarsstudenten “Bachelor Scheepswerktuigkunde” op de vijf enquêtes met uitzondering van de eerste enquête vrij karig. De uiterste voorzichtigheid bij de besluitvorming is derhalve geboden. Dit heeft voor gevolg dat het na vijf enquêtes vrij moeilijk is om een duidelijk profiel te schetsen van de eerstejaarsstudent in de afdeling “Scheepswerktuigkunde”: gegevens over zijn herkomst, de gevolgde studierichting, zijn actieve deelname aan een jeugdbeweging en zijn motivering voor een maritieme opleiding en carrière blijven vaag en fragmentarisch. Voor sommige jaren kan toevallige aanwezigheid van een vrij groot aantal niet-Belgische studenten in de afdeling “scheepswerktuigkunde” zelf tot een vertekende besluitvorming leiden.

3) De leeftijd van de eerstejaarsstudenten in de afdeling “Nautische Wetenschappen” is erg stabiel.

Algemeen is de gemiddelde leeftijd van de eerstejaarsstudent van de afdeling “Nautische Wetenschappen” over de tijdspanne van de vijf enquêtes opmerkelijk stabiel gebleven: 19 jaar en 4 maanden in de Nederlandstalige afdeling. Studenten van de Franstalige afdeling zijn gemiddeld 6 tot 8 maanden ouder. In de afdeling Werktuigkunde treden er wel van jaar tot jaar meer verschillen op. De studenten zijn gemiddeld 21 jaar oud en dus zo’n 12 maanden ouder dan de studenten van de afdeling “Nautische Wetenschappen”. Sommige studenten beginnen op latere leeftijd aan hun maritieme opleiding als gevolg van een tweede studie- of beroepskeuze. Enkele studenten zijn reeds professioneel actief op zee geweest vooraleer hun opleiding aan de H.Z.S. aan te vangen. Dit is eerder een grote uitzondering.

4) Woonplaats of tijdelijke verblijfplaats van de eerstejaarsstudenten. Grote aantrekkingskracht van de nabijheid van de grote zeehavens.

Op basis van de vier academiejaren, waarvoor voldoende cijfermateriaal beschikbaar is, zijn 60% van de respondenten afkomstig uit de provincies Antwerpen en Oost- en West Vlaanderen. (Grafiek 5) Dit is niet verwonderlijk gelet op de aanwezigheid van de grote zeehavens Antwerpen, Gent en Zeebrugge. De provincies Namen, Luik, Henegouwen en Luxemburg vertegenwoordigen samen amper 8 % van het totaal aantal respondenten. De Waalse jongeren voelen zich merkelijker minder aangesproken door een maritieme carrière. Studeren over de taalgrens lijkt niet voor elkeen vanzelfsprekend. Deze houding kan men betreuren daar op de arbeidsmarkt de herkomst van een goed opgeleid scheepsofficier absoluut niet bepalend.

5) Lidmaatschap van een jeugdbeweging is bepalend.

De opeenvolgende enquêtes bevestigen dat vrijwel 40% à 50% van de eerstejaarsstudenten lid zijn of geweest zijn van een jeugdbeweging. De rol van de jeugdbeweging is derhalve cruciaal als kweekvijver van toekomstige scheepsofficieren. Hiermee dient rekening te worden gehouden. Ploeggeest en verantwoordelijkheidszin zijn eigenschappen die deelname aan een jeugdbeweging sterk in de hand werken. Dat eerstejaarsstudenten van de afdeling “Scheepswerktuigkunde” zich blijkbaar minder inleven in de jeugdbeweging is een constante gegeven die in de opeenvolgende enquêtes telkens opkomt.

6) De beroepskeuze gebeurt voornamelijk tijdens de drie jaren van het HSO.

Ongeveer 60% van de studenten opteerden voor een maritieme carrière tijdens de periode van het HSO. Dit is volledig in de lijn van de verwachtingen en staft de stelling dat de publiciteitscampagnes hoofdzakelijk op de leerlingen van het HSO moeten afgestemd worden. Niet onbelangrijk is dat een kleine 30% van de leerlingen de beslissing op reeds jongere leeftijd genomen hadden.

7) Contact met maritieme middens en de aanwezigheid van zeelieden in de familiekring bepalen vaak de keuze voor een maritieme loopbaan.

De opeenvolgende enquêtes geven opvallend eensluidende resultaten: 60% van de eerstejaarsstudenten zijn voor hun opleiding in contact gekomen met het maritiem milieu en 40% van de studenten vermeldt een zeeman of ex-zeeman in de familiekring te hebben. Het effect van een contact met het maritiem milieu moet derhalve, naast de publiciteitscampagnes niet geringschat worden. Zeelieden en ex-zeelieden moeten beseffen dat zij in hun familie en naaste omgeving bewust of onbewust voor de jongeren als rolmodel fungeren.

8) De informatie over de maritieme opleiding is op punt. Met de informatie over de maritieme loopbaan is het iets minder.

Er is voldoende en volledige informatie beschikbaar over de maritieme opleiding. Dat blijkt overduidelijk uit de resultaten van 4 enquêtes. De graad van tevredenheid van de studenten dienaangaande is heel hoog en ligt tussen de 80% en 90%. De informatie kanalen staan dus op punt en beantwoorden voluit aan de verwachtingen van de studenten.

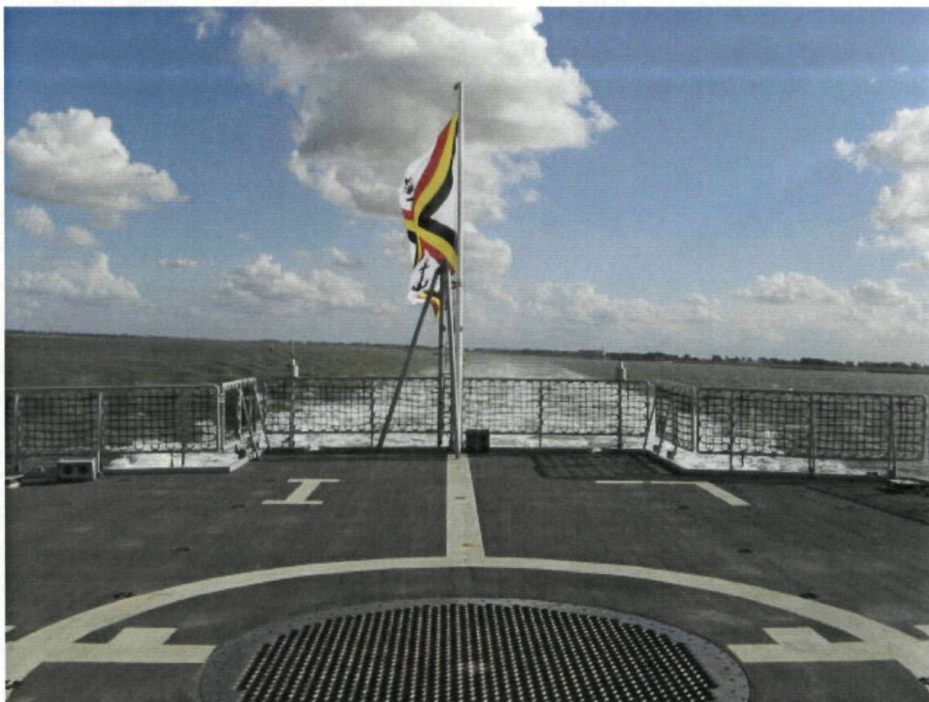
Over de mogelijke evolutie en verloop van een maritieme carrière meent echter 30% van de studenten daarentegen over onvoldoende of te weinig informatie te beschikken. Uit de gegevens besproken in secties 16.1 en 16.2 kan men eveneens afleiden dat de praktische informatie over het toekomstig beroep op zee en de verdere loopbaan heel gebrekkig en onvolledig is. Het is dus treffend dat haast 30% van de studenten aan een opleiding begint waarvan ze beweert de inhoud en de toekomst perspectieven moeilijk te kunnen inschatten.

9) De ambitie om de hoogste functie te bekleden is constant en algemeen.

Aan de hand van de gegevens van de opeenvolgende enquêtes ambiëren 80% à 90% van de studenten “Bachelor Nautische Wetenschappen” en “Bachelor Scheepswerktuigkundigen” de hoogste functie. Dit is een gezonde emulatie die van inzet en enthousiasme getuigt. Daartegenover is het in de 4 enquêtes overduidelijk dat slechts de helft van de studenten eraan denkt voor een volledige zeemansloopbaan te gaan. De doorstroming van hoog gekwalificeerde scheepsofficieren zal dus aanhouden wat niet zonder invloed blijft op de finale kostprijs om voor de Belgische maritieme cluster in de toekomst over een voldoende grote “pool” van gekwalificeerde zeelieden te beschikken.

20. Nabeschouwingen en randbemerkingen.

1. Na vijf enquêtes staat het profiel van de eerstejaarsstudent “Bachelor Scheepswerktuigkunde” nog niet op scherp. De respons moet in de toekomst duidelijk hoger en de enquête zal op bepaalde aspecten meer specifiek en gericht moeten worden. Voor de afdeling “Scheepswerktuigkunde” is duidelijk een inhaalbeweging nodig. Dan pas zullen de resultaten voor deze groep meer duidelijkheid brengen en hanteerbaar worden voor de Algemene Directie van de H.Z.S. en voor Belgische Reders.
2. Gerichtte publiciteitscampagnes zijn niet weg te denken om jongeren de weg naar onze maritieme opleidingsinstellingen te helpen vinden. De jongeren van het HSO blijven de doelgroep bij uitstek. De opeenvolgende enquêtes hebben echter aangetoond dat het lidmaatschap van een jeugdbeweging, vlotte en vroege contacten met maritieme middelen en de aanwezigheid van een zeeman of ex-zeeman in de familiekring kritische factoren zijn die in ruime mate de keuze voor een maritiem beroep mede helpen bepalen. Misschien is het aangewezen om deze kanalen beter te identificeren en waar mogelijk af te stemmen op de algemene publiciteitscampagne.
3. De enquête toont duidelijk aan dat de jongeren van het Franstalige landsgedeelte zich veel minder aangesproken voelen om aan een maritieme carrière te beginnen, al is er hier reeds een positieve kentering te merken. De jeugd in het Franstalige landsgedeelte moet misschien anders benaderd worden. Misschien zou het opportuun zijn hierover meer zoekwerk te ondernemen.
4. De resultaten van de verschillende enquêtes tonen aan dat de studenten weinig zicht hebben op de taken van een scheepsofficier en het mogelijk verloop van een maritieme carrière, al dan niet met een lange tijd op zee. Dertig procent van de respondenten erkent hierover onvoldoende te zijn geïnformeerd. Er misschien hier een opdracht weggelegd voor de Belgische Zeevaartbond en/of het Koninklijk Belgisch Zeemanscollege om de studenten een betere visie met meer inhoud op een maritieme loopbaan aan te reiken.

Figuur 10. September 2007. Fregat F930 Leopold 1 vaart de Schelde af voor haar eerste opdracht.

Bijlage – Enquêteformulier.

« Ligue Maritime Belge » - « Belgische Zeevaartbond »

Beperkte Engquête

**Doelgroep : Studenten 1ste kandidatuur Hogere Zeevaartschool
Studenten 1ste graduaat Hogere Zeevaartschool**

Datum :

**Gevolgde richting : Nautische Wetenschappen
Scheepswerktuigkunde**

Wettelijke woonplaats (postnummer + naamplaats) :

Huidig tijdelijk adres (home, studentenkamer, ...) (postnummer + naamplaats) :

Ouderdom :

Geslacht : Vrouwelijk/mannelijk

Nationaliteit :

Beroep vader :

Beroep moeder :

Gevolgd onderwijs

Niveau	Afdeling of Specialisatie	Vantotjaar	Geslaagd ja - neen
Lager onderwijs			
Middelbaar onderwijs			
Hoger onderwijs			
Ander (avondschoon, weekendonderwijs, e nz.)			

Is of was u lid van een jeugdbeweging ?

ja – neen

Indien ja, welke :

Hebt u of had u een verantwoordelijke functie in die jeugdbeweging ?

ja – neen

Indien ja, welke :

Hebt u reeds gewerkt (tijdelijk, stages,) ?

Ja - neen

Indien ja aard van die activiteit en duur ervan :

Sinds wanneer had u het idee om zeeofficier te worden ?

Heeft u reeds contacten gehad met maritieme middens vooraleer deze studies aan te vatten ?

Ja - neen

Zo ja, welke ?

**Telt u zeelieden of oud-zeelieden in uw familie ?
Verwantschap (grootvader, vader, broer, zuster,...) :**

Ja - neen

Zo ja, welke functie hebben/hadden die personen :

Had u vooraleer deze opleiding aan te vatten voldoende informatie ontvangen over :

**- de academische opleiding ?
indien ja de bron/bronnen aanduiden :**

Ja - neen

**- de professionele loopbaan ?
indien ja de bron/bronnen aanduiden :**

Ja - neen

**Waarom koos u voor een loopbaan bij de Koopvaardij – Marine , en waarom voor de richting Nautische Wetenschappen/Scheepswerktuigkunde ?
(zeer beknopt in een viertal regels weer te geven)**

Geef in enkele regels de taakomschrijving weer van het beroep van dekofficier/officier-scheepswerktuigkundige volgens uw mening of volgens aan u verstrekte informatie

Kunt u in enkele regels het verloop van de loopbaan van een dekofficier/officier-scheepswerktuigkundige beschrijven?

**Wenst u in dit beroep de hoogste functie te bereiken ?
neen**

Ja -

**Denkt u het beroep van zeeofficier te blijven uitoefenen voor een
volledige loopbaan ?
neen**

Ja -

Indien neen :

- **waarom verlaat u dan het beroep ?**
 - **hoeveel jaar denkt u dan te blijven varen ?**
 - **welk beroep denkt u daarna te gaan uitoefenen ?**
-

lmb/bzb
mei 2004